

Spis treści

1	Przestrzenie metryczne	2
1.1	Pojęcie przestrzeni metrycznej	2
1.2	Podstawowe, wybrane pojęcia topologiczne	4
1.3	Przestrzenie metryczne ośrodkowe i zupełne	7
2	Przestrzenie liniowe	7
2.1	Konwencja sumacyjna	7
2.2	Pojęcie przestrzeni liniowej	9
2.3	Przestrzenie skończenie wymiarowe. Baza algebraiczna	12
2.4	Przestrzenie unormowane	14
2.5	Przestrzenie unitarne	16

1 Przestrzenie metryczne

1.1 Pojęcie przestrzeni metrycznej

Definicja 1. Przestrzenią metryczną nazywamy układ $\{\mathbb{D}; d\}$, w którym \mathbb{D} jest niepustym zbiorem elementów X, Y, Z , zwanych **punktami**, natomiast $d : \mathbb{D} \times \mathbb{D} \rightarrow \mathcal{R}$ (\mathcal{R} – zbiór (ciało) liczb rzeczywistych) jest odwzorowaniem, zwanym **metryką**, spełniających warunki:

1. $d(X, Y) \geq 0, d(X, Y) = 0 \Leftrightarrow X = Y$,
2. $d(X, Y) = d(Y, X)$,
3. $d(X, Y) \leq d(X, Z) + d(Z, Y)$,

dla dowolnych $X, Y, Z \in \mathbb{D}$. Liczbę $d(X, Y)$ nazywamy odległością punktu X od Y . Jeżeli $\mathbb{B} \subset \mathbb{D}$ $d' = d|_{\mathbb{B} \times \mathbb{B}}$, to $\{\mathbb{B}, d'\}$ nazywamy **podzbiorem metrycznym** (podprzestrzenią metryczną) przestrzeni \mathbb{D} .

! Mówimy krótko: **przestrzeń** (metryczna) \mathbb{D} - chociaż na danym zbiorze może być określonych wiele różnych metryk. Metryki d i d' są **równoważne** (z definicji), jeśli

$$\exists \alpha, \beta \in \mathcal{R} \quad \alpha d(X, Y) \leq d'(X, Y) \leq \beta d(X, Y) \quad \forall X, Y \in \mathbb{D}.$$

Przykład 1. Niech $\mathcal{R}^n = \{X \stackrel{\text{df}}{=} (x_1, \dots, x_n); x_i \in \mathcal{R} \text{ dla } i = 1, \dots, n\}$ i $\mathbb{D} = \mathcal{R}^n$ (zbiór ciągów n -elementowych). Niech

$$d(X, Y) = \left[\sum_{i=1}^n (y_i - x_i)^2 \right]^{\frac{1}{2}},$$

$$d'(X, Y) = \sum_{i=1}^n |y_i - x_i|,$$

$$d''(X, Y) = \max_{i=1, \dots, n} |y_i - x_i|.$$

Odwzorowania d, d' i d'' są metrykami na \mathcal{R}^n (i to równoważnymi). Zwykle $\mathcal{R}^n \equiv \{\mathcal{R}^n, d\}$ nazywamy arytmetyczną przestrzenią metryczną (z metryką euklidesową).

Przykład 2. Niech Ω dowolny zbiór elementów ξ, η, ζ, \dots i niech $f : \Omega \rightarrow \mathcal{R}$ dowolne odwzorowanie ograniczone (tzn. $\sup_{\eta \in \Omega} |f(\eta)| < \infty$). Zbiór

$$F(\Omega, \mathcal{R}) = \{f : \Omega \rightarrow \mathcal{R}; \sup_{\Omega} |f(\eta)| < \infty\}$$

wraz z odwzorowaniem

$$d(f, g) = \sup_{\Omega} |f(\eta) - g(\eta)|$$

jest przestrzenią metryczną (tzw. funkcyjną) - tzn. $\{\mathbb{D}, d\}$ przy $\mathbb{D} = F(\Omega, \mathcal{R})$ (punktami przestrzeni \mathbb{D} są tu funkcje ze zbioru F).

Przykład 3. Niech $\{\mathbb{D}_1, d_1\}, \dots, \{\mathbb{D}_n, d_n\}$ - przestrzenie metryczne. Wtedy $\{\mathbb{D}, d\}$, przy

$$\mathbb{D} \stackrel{\text{df}}{=} \mathbb{D}_1 \times \dots \times \mathbb{D}_n \ni X \times Y = (X_1, \dots, X_n) \times (Y_1, \dots, Y_n) \rightarrow d(X, Y) = \sum_{i=1}^n d_i(X_i, Y_i)$$

jest przestrzenią metryczną.

1.2 Podstawowe, wybrane pojęcia topologiczne

Niech \mathbb{D} przestrzeń metryczna z ustaloną metryką d .

Definicja 2. Odległość między zbiorami $A, B \subset \mathbb{D}$:

$$d(A, B) = \inf d(X, Y), X \in A, Y \in B$$

Definicja 3. Zbiór Z ($Z \subset \mathbb{D}$) jest ograniczony jeśli:

$$\sup d(X, Y) < \infty \quad X, Y \in Z$$

Definicja 4. Średnicą zbioru ograniczonego nazywamy:

$$\rho(Z) \stackrel{\text{df}}{=} \sup_{X, Y \in Z} d(X, Y)$$

Definicja 5. Ciąg $\{X_n\}$ punktów z \mathbb{D} jest zbieżny do X (ma granice $X \in \mathbb{D}$):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} X_n = X \Leftrightarrow \lim_{n \rightarrow \infty} d(X_n, X) = 0.$$

Definicja 6. Domknięcie zbioru Z ($Z \subset \mathbb{D}$):

$$\bar{Z} \stackrel{\text{ozn}}{=} \text{clos}(Z) \stackrel{\text{df}}{=} \{X' \in \mathbb{D}; X' = \lim_{n \rightarrow \infty} X_n, X_n \in Z \text{ dla } n = 1, 2, \dots\}.$$

!

$$Z \subset \bar{Z}$$

Definicja 7. Zbiór A gęsty w zbiorze B ($A \subset B \subset \mathbb{D}$), jeśli $B \subset \bar{A}$.

Definicja 8. Zbiór Z jest domknięty jeśli $Z = \bar{Z}$.

Definicja 9. Kula (otwarta) o środku C' i promieniu r :

$$K(C', r) = \{X \in \mathbb{D}; d(X, C') < r\}$$

Definicja 10. Kula domknięta o środku C' i promieniu r – domknięcie kuli:

$$K(C', r) = \{X \in \mathbb{D}; d(X, C') \leq r\}$$

Definicja 11. Sfera o środku C' i promieniu r :

$$S(C', r) = \{X \in \mathbb{D}; d(X, C') = r\}$$

Definicja 12. Punkt X zbioru Z jest wewnętrzny jeśli

$$\exists r > 0 \quad K(X, r) \subset Z.$$

Definicja 13. Wnętrze zbioru Z : $\text{int}(Z)$ = zbiór punktów wewnętrznych zbioru Z .

Definicja 14. Brzeg zbioru Z :

$$\partial Z = \text{clos}(Z) - \text{int}(Z).$$

Definicja 15. Punkt brzegowy zbioru Z – punkt należący do brzegu ∂Z .

Definicja 16. Zbiór Z otwarty jeśli $Z = \text{int}(Z)$

! Kula (otwarta) jest zbiorem otwartym, kula domknięta i sfera są zbiorami domkniętymi. Sfera jest brzegiem kuli otwartej i domkniętej.

! **Iloczyn dowolnie wielu** zbiorów domkniętych oraz **suma skończenie wielu** zbiorów domkniętych są zbiorami domkniętymi.

! Suma dowolnie wielu zbiorów otwartych oraz iloczyn skończenie wielu zbiorów otwartych są zbiorami otwartymi.

Definicja 17. Dopełnienie zbioru Z :

$$Z' = D - Z.$$

! Dopełnieni zbioru domkniętego jest zbiorem otwartym, a otwartego - domkniętym.

! $D' = \emptyset$ (zbiór pusty), $\emptyset' = D$.

Definicja 18. Zbiór Z jest otoczeniem punktu X jeśli $X \in \text{int } Z$.

Definicja 19. Jeśli Z otoczenie X , to $Z - \{X\}$ sąsiedztwo X .

Definicja 20. Punkt X zbioru Z jest izolowany wtw, $\exists r > 0 \ K(X, r) \cap Z = \{X\}$.

Definicja 21. Zbiór złożony jedynie z punktów izolowanych - zbiór dyskretny.

Definicja 22. Zbiór Z skończony (policzalny) - wszystkie elementy można policzyć: Zbiór Z n-elementowy (skończony), jeżeli jest postaci:

$$Z = \{X_1, X_2, \dots, X_n\}.$$

Definicja 23. Zbiór Z przeliczalny - wszystkie elementy można ponumerować, tj. ustawić w ciąg:

$$Z = \{X_1, \dots, X_i, \dots\}.$$

Definicja 24. Zbiór Z spójny, jeżeli

$$Z = A \cup B \Rightarrow \bar{A} \cap B \neq \emptyset \vee A \cap \bar{B} \neq \emptyset.$$

Definicja 25. Zbiór otwarty i spójny - obszar.

Definicja 26. Domknięcie obszaru - obszar domknięty.

Definicja 27. Obszar domknięty ograniczony - bryła.

Definicja 28. Zbiór Z zwarty = każdy ciąg punktów zbioru Z zawiera podciąg zbieżny do pewnego punktu zbioru Z :

$$\begin{aligned} \{X_1, \dots, X_n, \dots\} \subset Z \text{ i } \rho(\{X_1, \dots, X_n, \dots\}) < \infty \\ \Rightarrow \exists \{n_k\} \subset \mathcal{N}(\text{zbiór liczby naturalnych}) \text{ i } \exists X \in Z \lim_{k \rightarrow \infty} X_{n_k} = X \end{aligned}$$

! Jeśli Z zwarty, to domknięty i ograniczony.

Definicja 29. Zbiór Z wypukły, jeżeli $\forall X, Y \in Z$ odcinek $\overline{XY} \subset Z$.

Definicja 30. Odcinek o końcach X i Y w przestrzeni \mathbf{D} :

$$\overline{XY} \stackrel{\text{df}}{=} \{Z \in \mathbf{D}; d(X, Y) + d(Z, Y) = d(X, Z)\}.$$

1.3 Przestrzenie metryczne ośrodkowe i zupełne

Definicja 31. Niech $\{\mathbf{D}, d\}$, przestrzeń metryczna. Przestrzeń \mathbf{D} jest ośrodkowa, jeżeli istnieje zbiór \mathbf{B} (skończony lub przeliczalny) gęsty w \mathbf{D} (tzn. $\mathbf{B} = \mathbf{D}$).

! Dowolny podzbiór Z przestrzeni ośrodkowej $\{\mathbf{D}, d\}$ jest przestrzenią ośrodkową $\{Z, d'\}, d' = d_{Z \times Z}$.

! Produkt kartezjański przestrzeni metrycznych $\mathbf{D}_1 \times \cdots \times \mathbf{D}_n$ jest przestrzenią ośrodkową jeśli wszystkie \mathbf{D}_i są ośrodkowe (por. Przykład 3. z p. 1.1).

Definicja 32. Przestrzeń metryczna \mathbf{D} (z metryką d) jest zupełna, jeżeli każdy ciąg $\{X_n\}$ elementów z \mathbf{D} spełniający **warunek Cauchy'ego**:

$$\forall \varepsilon > 0 \exists N \in \mathcal{N} \forall m \geq n \geq N \quad d(X_m, X_n) < \varepsilon$$

jest zbieżny do pewnego punktu $X \in \mathbf{D}$ (tzn. $X_n \rightarrow X, \lim_{n \rightarrow \infty} X_n = X$).

! Każdy ciąg zbieżny spełnia warunek Cauchy.

! Zbiór \mathcal{R} jako przestrzeń metryczna jest zupełny.

! Podzbiór Z przestrzeni zupełnej \mathbf{D} jest zupełny (przestrzenią zupełną jako podprzestrzeń) wtedy, gdy Z jest domknięty.

! Produkt kartezjański przestrzeni metrycznych $\mathbf{D}_1 \times \cdots \times \mathbf{D}_n$ jest przestrzenią zupełną wtedy, gdy wszystkie \mathbf{D}_i są zupełne (por. Przykład 3 z p. 1.1).

2 Przestrzenie liniowe

2.1 Konwencja sumacyjna

W sumach postaci:

$$A = \sum_{i=1}^n \alpha_i \beta_i = \alpha_1 \beta_1 + \alpha_2 \beta_2 + \cdots + \alpha_n \beta_n,$$

$$B_i = \sum_{j=1}^n \alpha_{ij} \beta_j = \alpha_{i1} \beta_1 + \alpha_{i2} \beta_2 + \cdots + \alpha_{in} \beta_n,$$

$$C = \sum_{i=1}^n \alpha_{ii} = \alpha_{11} + \cdots + \alpha_{nn}$$

pomijamy symbol \sum , jeżeli wskaźniki podlegające sumowaniu, zwane **martwy-mi**, powtarzają się.

Zatem piszemy:

$$A = \alpha_i \alpha_b,$$

$$B_i = \alpha_{ij} \beta_j,$$

$$C = \alpha_{ii}.$$

Oznaczenie wskaźnika martwego nie jest istotne:

$$A = \alpha_i \beta_i = \alpha_k \beta_k = \alpha_1 \beta_1 + \cdots + \alpha_n \beta_n.$$

Wskaźniki nie podlegające sumowaniu zwane wolnymi, muszą być jednakowe po obu stronach równości. Np.:

$$B_i = \alpha_{ij} \beta_j.$$

Wskaźniki umieszczamy także na **górnym poziomie** (i bywa, że po lewej stronie **litery rdzeniowej**). Na przykład:

$$A = \alpha_i^i,$$

$$B^j = a^{ij} b_i,$$

$${}^k_r C = {}^r_k \alpha_i \beta_i.$$

Nie należy wskaźników na górnym poziomie rozumieć jako wykładników potęg. Wielkości potęgowane umieszczamy w nawiasach:

$$(\alpha^i)^2,$$

$$(\alpha^i)^j \beta_j,$$

$$(\alpha_{ij})^k \gamma_k.$$

Jeżeli wyróżniamy 'i-ty' składnik sumy

$$\alpha_i \beta_i = \alpha_1 \beta_1 + \cdots + \alpha_n \beta_n,$$

to wskaźnik tego składnika podkreślamy, czyli:

$$\alpha_i \beta_i = \alpha_1 \beta_1 + \cdots + \alpha_{\underline{i}} \beta_{\underline{i}} + \cdots + \alpha_n \beta_n,$$

Wielkościami numerowanymi za pomocą wskaźników mogą być wielkości **liczbowe** i **wektorowe** (a także inne obiekty i struktury matematyczne).

2.2 Pojęcie przestrzeni liniowej

Definicja 33. *Przestrzenią liniową (wektorową) nad ciałem liczb rzeczywistych \mathcal{R} nazywamy niepusty zbiór \vec{V} elementów, zwanych **wektorami** (oznaczanych przez \vec{x} , \vec{y} , ...), wraz z dwoma działaniami:*

1. *sumą wektorów*

$$\vec{V} \times \vec{V} \rightarrow \vec{V}; \vec{z} = \vec{x} + \vec{y},$$

2. *iloczynem wektora przez liczbę*

$$\mathcal{R} \times \vec{V} \rightarrow \vec{V}; \vec{z} = \alpha \vec{x},$$

spełniającymi warunki:

1. *łączności dodawania*

$$(\vec{x} + \vec{y}) + \vec{z} = \vec{x} + (\vec{y} + \vec{z}),$$

2. *przemienności dodawania*

$$\vec{x} + \vec{y} = \vec{y} + \vec{x},$$

3. *rozdzielności dodawania względem mnożenia*

$$\alpha(\vec{x} + \vec{y}) = \alpha\vec{x} + \alpha\vec{y},$$

$$(\alpha + \beta)\vec{x} = \alpha\vec{x} + \beta\vec{x},$$

4. *łączności iloczynu*

$$\alpha(\beta\vec{x}) = (\alpha\beta)\vec{x}$$

5. *istnienia wektora zerowego*

$$\vec{0} + \vec{x} = \vec{x} + \vec{0} = \vec{x}$$

6. *istnienia wektora przeciwnego $-\vec{x}$ do wektora \vec{x}*

$$\vec{x} + (-\vec{x}) = (-\vec{x}) + \vec{x} = \vec{x} - \vec{x} = \vec{0}$$

7. *niezmienności wektora mnożonego przez 1*

$$1\vec{x} = \vec{x}$$

dla dowolnych wektorów \vec{x} , \vec{y} , \vec{z} oraz liczb α , β .

Przykład 4. Przestrzeń arytmetyczna

Zbiór

$$\mathcal{R}^n = \{\vec{x} \stackrel{\text{df}}{=} (x_1, \dots, x_n) \stackrel{\text{ozn}}{=} (x_i); x_i \in \mathcal{R} \text{ dla } i = 1, \dots, n\},$$

czyli

$$\mathcal{R}^n = \underbrace{\mathcal{R} \times \dots \times \mathcal{R}}_{n \text{ razy}},$$

z działaniami

$$\vec{x} + \vec{y} \stackrel{\text{df}}{=} (x_i + y_i) = (x_1 + y_1, \dots, x_n + y_n),$$

$$\alpha \vec{x} \stackrel{\text{df}}{=} (\alpha x_i) = (\alpha x_1, \dots, \alpha x_n),$$

dla dowolnych $\vec{x} = (x_i)$, $\vec{y} = (y_i) \in \mathcal{R}^n$ i $\alpha \in \mathcal{R}$, jest przestrzenią wektorową. Wektorem zerowym jest ciąg n zer:

$$\vec{0} = (0, \dots, 0)$$

a wektorem przeciwnym do wektora - ciągu $\vec{x} = (x_i)$ jest ciąg liczb przeciwnych

$$-\vec{x} = (-x_i) = (-x_1, \dots, -x_n).$$

Dla $n = 1$ wnioskujemy, że \mathcal{R} jest także przestrzenią wektorową przy

$$\mathcal{R}^{1\text{Ozn}} \stackrel{\text{df}}{=} \mathcal{R}, \quad (x_1)^{\text{Ozn}} = x.$$

Przykład 5. Przestrzeń funkcyjna

Niech Ω dowolny zbiór, a \vec{V} dowolna przestrzeń wektorowa. Zbiór funkcji (odwzorowań)

$$F(\Omega, \vec{V}) = \{\vec{f} = \vec{f}(\xi), \xi \in \Omega\}$$

wraz z działaniami:

$$(\vec{f} + \vec{g})(\xi) \stackrel{\text{df}}{=} \vec{f}(\xi) + \vec{g}(\xi), \xi \in \Omega,$$

$$(\alpha \vec{f})(\xi) \stackrel{\text{df}}{=} \alpha \vec{f}(\xi), \xi \in \Omega$$

dla dowolnych $\vec{f} = \vec{f}(\xi)$, $\vec{g} = \vec{g}(\xi)$ ($\xi \in \Omega$) i $\alpha \in \mathcal{R}$ tworzy przestrzeń wektorową.

Przykład 6. Przestrzeń ciągów

Niech $\{\vec{V}_i, i \in I\}$ (I - skończony lub przeliczalny zbiór numerów/wskaźników) będzie rodziną przestrzeni liniowych. Zbiór

$$\vec{V} = \{\vec{x} = (\vec{x}_i; \vec{x}_i \in \vec{V}_i \text{ dla } i \in I)\}$$

z działaniami:

$$\vec{x} + \vec{y} = (\vec{x}_i + \vec{y}_i),$$

$$\alpha \vec{x} = (\alpha \vec{x}_i),$$

dla dowolnych $\vec{x} = (\vec{x}_i)$, $\vec{y} = (\vec{y}_i) \in \vec{V}$ oraz $\alpha \in \mathcal{R}$, jest przestrzenią wektorową.

Na przykład, gdy $I = \mathcal{N}$, to $\vec{x} = (\vec{x}_i) = (\vec{x}_1, \dots, \vec{x}_n, \dots)$ - ciąg wektorów a gdy ponadto $\vec{V}_i = \mathcal{R}$ dla wszystkich $i \in I = \mathcal{N}$, to $\vec{x} = (x_i) = (x_1, \dots, x_n, \dots)$ - ciąg liczbowy.

Definicja 34. Zbiór \vec{U} zawarty w przestrzeni wektorowej (liniowej) \vec{V} nazywamy podprzestrzenią (liniową) przestrzeni \vec{V} , jeżeli \vec{U} z działaniami określonymi w \vec{V} i ograniczonymi do \vec{U} stanowi przestrzeń wektorową.

Twierdzenie 1. (Kryterium podprzestrzeni). Jeśli dla każdych $\vec{x}, \vec{y} \in \vec{U} \subset \vec{V}$ i $\alpha \in \mathcal{R}$ jest:

$$\vec{x} + \vec{y} \in \vec{U},$$

$$\alpha \vec{x} \in \vec{U},$$

to \vec{U} jest podprzestrzenią (liniową) przestrzeni \vec{V} .

Definicja 35. Niech $\{\vec{v}_1, \dots, \vec{v}_m\} \subset \vec{V}$ dowolny skończony podzbiór wektorów przestrzeni \vec{V} i niech $(\vec{v}_i)^{\text{Ozn}} \equiv (\vec{v}_i, \dots, \vec{v}_m)$. Wektor

$$\vec{x} = \xi_i \vec{v}_i,$$

dla $(\xi_i) = (\xi_i, \dots, \xi_m) \in \mathcal{R}^m$ nosi nazwę kombinacji liniowej ciągu (\vec{v}_i) .

Przykład 7. Niech

$$\vec{u}^{\text{Ozn}}_{\text{lin}}(\vec{v}_i) \stackrel{\text{df}}{=} \{\vec{x} = \xi_i \vec{v}_i; (\xi_i) \in \mathcal{R}^m\}$$

gdzie \vec{v}_i dowolny ustalony podzbiór (ciąg, układ) m wektorów przestrzeni wektorowej \vec{V} . Zbiór \vec{U} (wszystkich kombinacji liniowych wektorów $(\vec{v}_1, \dots, \vec{v}_m)$) jest podprzestrzenią liniową przestrzeni \vec{V} (na mocy kryterium) – tzw. przestrzenią generowaną przez układ wektorów $(\vec{v}_1, \dots, \vec{v}_m)$.

Definicja 36. Niech \vec{U}' i \vec{U}'' podprzestrzenie liniowe \vec{V} . Zbiór

$$\vec{U} = \vec{U}' + \vec{U}'' = \{\vec{u} = \vec{u}' + \vec{u}''; \vec{u}' \in \vec{U}'; \vec{u}'' \in \vec{U}''\},$$

nosi nazwę sumy podprzestrzeni \vec{U}' i \vec{U}'' . Jest to podprzestrzeń \vec{V} . Jeśli ponadto $\vec{U}' \cap \vec{U}'' = \{\vec{0}\}$ to $\vec{U}^{\text{Ozn}} \equiv \vec{U}' \oplus \vec{U}''$ jest tzw. sumą prostą \vec{U}' i \vec{U}'' .

2.3 Przestrzenie skończenie wymiarowe. Baza algebraiczna

Definicja 37. Podzbiór $\vec{e}_1, \dots, \vec{e}_n \stackrel{\text{ozn}}{=} (\vec{e}_i) = (\vec{e}_1, \dots, \vec{e}_n)$ przestrzeni wektorowej \vec{V} nazywa się liniowo niezależnym, jeżeli prawdziwa jest implikacja:

$$\alpha_i \vec{e}_i = \vec{0} \rightarrow \alpha_i = 0 \quad \forall i = 1, \dots, n.$$

Definicja 38. Zbiór $\vec{B} = (\vec{e}_i)$ wektorów z przestrzeni \vec{V} nazywamy bazą (algebraiczną), jeżeli:

1. \vec{B} jest liniowo niezależnym
2. $\text{lin} \vec{B} = \vec{V}$ (\vec{B} generuje \vec{V}).

Definicja 39. Jeżeli w przestrzeni \vec{V} istnieje baza n -elementowa \vec{B} , to \vec{V} nazywamy n -wymiarową (skończenie wymiarową o wymiarze n) i piszemy

$$\dim \vec{V} = n$$

! Jeżeli istnieje w \vec{V} baza n -elementowa, to istnieje nieskończenie wiele baz i każda jest n -elementowa.

! Jeżeli \vec{B} jest n -elementową bazą przestrzeni \vec{V} , to

$$\forall \vec{x} \in \vec{V} \exists (x^i) \in \mathcal{R}^n \quad \vec{x} = x^i \vec{e}_i,$$

gdzie (x^i) są tzw. współczynnikami rozkładu lub współrzednymi wektorze \vec{x} w bazie \vec{B} . Przy tym rozkład ten jest jednoznaczny, bowiem

$$\vec{x} = x^i \vec{e}_i = y^i \vec{e}_i \rightarrow (x^i - y^i) \vec{e}_i = \vec{0} \rightarrow x^i - y^i = 0 \quad \forall i = 1, 2, \dots, n.$$

Przykład 8. Bazą przestrzeni arytmetycznej \mathcal{R}^n – tzw. bazą standardową – jest układ ciągów

$$\vec{e}_1 = (1, 0, 0, \dots, 0),$$

$$\vec{e}_2 = (0, 1, 0, \dots, 0),$$

$$\vdots$$

$$\vec{e}_n = (0, 0, 0, \dots, 1)$$

czyli

$$\vec{e}_i = (\delta_{ij}) \text{ dla } i = 1, \dots, n,$$

gdzie

$$\delta_{ij} \stackrel{\text{df}}{=} \text{CASES}$$

jest tzw. symbolem Kroneckera.

! Przestrzeń funkcyjna $F(\Omega, \vec{\mathbf{V}})$ - nieskończenie wymiarowa.

! Jeżeli $(\vec{e}_1, \dots, \vec{e}_m) \subset \vec{\mathbf{V}}$ liniowo niezależny, to $\text{lin}(\vec{e}_1, \dots, \vec{e}_k) \oplus \text{lin}(\vec{e}_{k+1}, \dots, \vec{e}_m) = \text{lin}(\vec{e}_1, \dots, \vec{e}_m)$ oraz $\dim \text{lin}(\vec{e}_1, \dots, \vec{e}_m) = m$.

! Niech $(\vec{e}_i$ i $(\vec{e}'_i)^{\text{ozn}}(\vec{e}_{i'})$ ($i, i' = 1, \dots, n$) dwie bazy przestrzeni n -wymiarowej $\vec{\mathbf{V}}$. Zatem

$$\vec{e}_{i'} = A_{i'}^i \vec{e}_i, \quad \vec{e}_i = A_i^{i'} \vec{e}_{i'},$$

a w konsekwencji

$$\vec{e}_{i'} = A_{i'}^i \vec{e}_i = A_{i'}^i A_i^{j'} \vec{e}_{j'},$$

skąd

$$A_{i'}^i A_i^{j'} = \delta_{j'}^{i'} = C A S E S,$$

czyli

$$[A_{i'}^i][A_i^{j'}] = [\delta_{j'}^{i'}],$$

lub

$$\mathbb{A} \mathbb{A}' = \mathbb{I} \quad (\mathbb{A}' = \mathbb{A}^{-1}),$$

w notacji macierzowej, przy

$$\mathbb{A} = [A_{i'}^i], \quad \mathbb{A}' = [A_i^{i'}],$$

tzw macierzach transformacji baz (z \vec{e}_i do $\vec{e}_{i'}$ i na odwrót).

Jeżeli $\det \mathbb{A} > 0$, to bazy (\vec{e}_i) i $(\vec{e}_{i'})$ są zgodnie zorientowane.

Niech

$$\vec{x} = x^i \vec{e}_i = x^{i'} \vec{e}_{i'}.$$

Wobec

$$x^{i'} \vec{e}_{i'} = x^{i'} A_{i'}^i \vec{e}_i = x^i \vec{e}_i = x^i A_i^{i'} \vec{e}_{i'},$$

mamy

$$x^{i'} = A_i^{i'} x^i, \quad x^i = A_{i'}^i x^{i'},$$

czyli w notacji macierzowej

$$[x^{i'}] = [A_i^{i'}][x^i], \quad [x^i] = [x_{i'}^i][x^{i'}]$$

! Niech $\vec{\mathbf{B}} = (\vec{e}_i)$ ustalona baza przestrzeni $\vec{\mathbf{V}}$. Odwzorowanie

$$\vec{\mathbf{i}}_{\vec{\mathbf{B}}} : \vec{\mathbf{V}} \rightarrow \mathcal{R}^n; \quad \vec{\mathbf{i}}_{\vec{\mathbf{B}}}(\vec{x}) = (x^i), \quad \vec{x} = x^i \vec{e}_i,$$

ustala tzw. izomorfizm $\vec{\mathbf{V}}$ i \mathcal{R}^n w danej bazie $\vec{\mathbf{B}}$.

2.4 Przestrzenie unormowane

Definicja 40. Przestrzeń (liniową, wektorową) unormowaną nazywamy parę (układ) $\{\vec{V}, |\cdot|\}$, gdzie \vec{V} jest przestrzenią wektorową, a $|\cdot|$ – odwzorowaniem, zwanym normą, o następujących własnościach:

$$|\cdot| : \vec{V} \rightarrow \langle p, \infty \rangle \subset \mathcal{R},$$

1. $|\vec{x}| = 0 \Leftrightarrow \vec{x} = \vec{0}$,
2. $|\alpha\vec{x}| = |\alpha| |\vec{x}| \quad \forall \alpha \in \mathcal{R}, \forall \vec{x} \in \vec{V}$,
3. $|\vec{x} + \vec{y}| \leq |\vec{x}| + |\vec{y}| \quad \forall \vec{x}, \vec{y} \in \vec{V}$.

Liczba $|\vec{x}|$ – norma lub długość wektora \vec{x} .

! Wektor jednostkowy (inaczej wersor) – wektor o długości jednostkowej (\vec{i} – wersor $\Leftrightarrow |\vec{i}| = 1$).

Przykład 9. Przestrzeń wektorowa arytmetyczna \mathcal{R}^n jest unormowana – z normą:

$$|\vec{x}| \stackrel{\text{df}}{=} \sum_{i=1}^n |x_i|, \quad \vec{x} = (x_i).$$

Przykład 10. Niech \vec{V} przestrzeń unormowana z normą $|\cdot|$. Zbiór

$$L^\infty(\Omega, \vec{V}) = \{\vec{f} \in F(\Omega, \vec{V}); \sup_{\xi \in \Omega} |\vec{f}(\xi)| < \infty\},$$

jest podprzestrzenią liniową przestrzeni $F(\Omega, \vec{V})$, co wynika z kryterium podprzestrzeni, a więc jest przestrzenią wektorową – tzw. przestrzenią funkcji ograniczonych. Ponadto przestrzeń ta jest unormowana, gdyż

$$\|\vec{f}\|_\infty \stackrel{\text{df}}{=} \sup_{\xi \in \Omega} |\vec{f}(\xi)|,$$

spełnia warunki definicyjne normy.

! Jeżeli \vec{V} jest skończenie wymiarowa, to każde dwie normy na \vec{V} są równoważne, tzn.

$$\exists \alpha, \beta > 0 \quad \alpha |\vec{x}|_1 \leq |\vec{x}|_2 \leq \beta |\vec{x}|_1 \quad \forall \vec{x} \in \vec{V}.$$

! Jeżeli \vec{U} jest podprzestrzenią liniową przestrzeni unormowanej \vec{V} z normą $|\cdot|$, to \vec{U} jest również unormowana – z normą $|\cdot|$ obciętą do \vec{U} .

Twierdzenie 2. Przestrzeń wektorowa unormowana $\{\vec{V}, |\cdot|\}$ jest “automatycznie” metryczna – z metryką generowaną przez normę:

$$d(\vec{x}, \vec{y}) \stackrel{\text{df}}{=} |\vec{y} - \vec{x}|, \quad \forall \vec{x}, \vec{y} \in \vec{V},$$

(jeśli wektory przestrzeni \vec{V} potraktować także jako punkty przestrzeni $D = \vec{V}$).

Definicja 41. Jeżeli przestrzeń unormowana \vec{V} jest jako przestrzeń metryczna (z metryką generowaną przez normę) zupełna, to nazywa się przestrzenią Banacha.

! Każda skończenie wymiarowa i unormowana przestrzeń wektorowa jest przestrzenią Banacha (w tym \mathcal{R}^n).

! Każda skończenie wymiarowa podprzestrzeń przestrzeni unormowanej jest domknięta.

! Żadna nieskończenie wymiarowa przestrzeń Banacha \vec{V} nie daje się przedstawić w postaci sumy $\vec{V}_1 \cup \vec{V}_2 \cup \dots$ skończenie wymiarowych podprzestrzeni \vec{V} .

Przykład 11. Niech K podzbiór zwarty przestrzeni \mathcal{R}^n i niech $C(K, \mathcal{R}^m)$ przestrzeń funkcji ciągłych (jako podprzestrzeń przestrzeni $F(K; \mathcal{R}^m)$). Przestrzeń ta jest przestrzenią Banacha z normą:

$$\|f\| = \sup_{x \in K} |f(x)|,$$

gdzie $|f(x)|$ – dowolna norma w \mathcal{R}^n .

Przykład 12. Niech U oznacza podzbiór otwarty i mierzalny (w sensie Lebesgue'a) w \mathcal{R}^n i niech $L(U; \mathcal{R})$ oznacza zbiór wszystkich funkcji całkownych (w sensie Lebesgue'a) na U o wartościach w \mathcal{R} . $L(U, \mathcal{R})$ jest podprzestrzenią liniową przestrzeni funkcyjnej $F(U, \mathcal{R})$, a ponadto przestrzenią Banacha z normą

$$\|f\| = \int_U |f(x)| dV,$$

gdzie dV – miara w $U \subset \mathcal{R}^n$, $dV = dx_1 \cdot \dots \cdot dx_n$ przy $x = (x_1, \dots, x_n)$.

Definicja 42. Niech $(\vec{V}_n) = \{\vec{V}_n \subset \vec{V}; n \in \mathcal{N}\}$ ciąg podprzestrzeni liniowych przestrzeni unormowanej (Banacha) $\subset V$. Mówimy, że ciąg (\vec{V}_n) aproksymuje przestrzeń \vec{V} , jeżeli

$$\forall \varepsilon > 0 \forall \vec{x} \in \vec{V} \exists N \in \mathcal{N} \exists \vec{x}_N \in \vec{V}_N |\vec{x} - \vec{x}_N| < \varepsilon$$

oraz, że ciąg (\vec{V}_n) aproksymuje przestrzeń \vec{V} jednostajnie, jeżeli

$$\forall \varepsilon > 0 \exists N \in \mathcal{N} \forall \vec{x} \in \vec{V} \exists \vec{x}_N \in \vec{V}_N |\vec{x} - \vec{x}_N| < \varepsilon$$

.

2.5 Przestrzenie unitarne

Definicja 43. Przestrzenią (liniową) unitarną (przestrzenią z iloczynem skalarnym) nazywamy parę $\{\vec{V}; \langle \cdot, \cdot \rangle\}$, gdzie \vec{V} jest przestrzenią wektorową (liniową), a $\langle \cdot, \cdot \rangle$ odwzorowaniem

$$\langle \cdot, \cdot \rangle: \vec{V} \times \vec{V} \rightarrow \mathcal{R} \quad (\langle \vec{x}, \vec{y} \rangle \stackrel{\text{ozn}}{=} \vec{x} \cdot \vec{y}),$$

zwanym iloczynem skalarnym (produktem skalarnym), spełniającym warunki:

1. $\vec{x} \cdot \vec{x} \geq 0$, $\vec{x} \cdot \vec{x} = 0 \Leftrightarrow \vec{x} = \vec{0}$,
2. $\vec{x} \cdot \vec{y} = \vec{y} \cdot \vec{x}$,
3. $(\alpha \vec{x}' + \beta \vec{x}'') \cdot \vec{y} = \alpha \vec{x}' \cdot \vec{y} + \beta \vec{x}'' \cdot \vec{y}$.

! Przestrzeń unitarna $\{\vec{V}, \langle \cdot, \cdot \rangle\}$ jest unormowana (automatycznie) – z normą:

$$|\vec{x}| \stackrel{\text{df}}{=} \sqrt{\vec{x} \cdot \vec{x}}, \quad \vec{x} \in \vec{V},$$

(tzw, normą generowaną przez iloczyn skalarny a w konsekwencji przestrzenią metryczną – z metryką generowaną przez normę:

$$d(\vec{x}, \vec{y}) = |\vec{y} - \vec{x}| = \sqrt{(\vec{y} - \vec{x}) \cdot (\vec{y} - \vec{x})}, \quad \vec{x}, \vec{y} \in \vec{V},$$

(jeśli wektory \vec{x} , \vec{y} potraktować jako punkty).

Definicja 44. Wektory \vec{x} i \vec{y} nazywamy prostopadłymi (lub ortogonalnymi) – $\vec{x} \perp \vec{y}$, gdy $\vec{x} \cdot \vec{y} = 0$. Natomiast prostopadłe są zbiory \vec{U}' i \vec{U}'' przestrzeni \vec{V} ($\vec{U}' \perp \vec{U}''$), jeśli

$$\forall \vec{x} \in \vec{U}' \quad \forall \vec{y} \in \vec{U}'' \quad \vec{y} \perp \vec{x}.$$

! Prawdziwa jest nierówność Cauchy'ego

$$|\vec{x} \cdot \vec{y}| \leq |\vec{x}| |\vec{y}|.$$

Przykład 13. w przestrzeni \mathcal{R}^n

$$\vec{x} \cdot \vec{y} = x_i y_i, \quad \vec{x} = (x_i), \quad \vec{y} = (y_i),$$

określa iloczyn skalarny, zwany standardowym, który generuje w \mathcal{R}^n tzw, standardowe (lub euklidesowe) normę i metrykę:

$$|\vec{x}| = \sqrt{x_i x_i},$$

$$d(\vec{x}, \vec{y}) = \sqrt{(y_i - x_i)(y_i - x_i)}.$$

Przykład 14. Niech U oznacza podzbiór otwarty i mierzalny (w sensie Lebesgue'a) w \mathcal{R}^n i niech

$$L^2_\rho(U, \mathcal{R}) = \{f \in F(U, \mathcal{R}); \int_U \rho(x) f^2(x) dV < \infty\},$$

oznacza zbiór funkcji całkowalnych z kwadratem z wagą ρ na U (w sensie Lebesgue'a), gdzie $\rho : U \rightarrow \mathcal{R}$ jest funkcją mierzalną nieujemną, nazwaną wagą. Zbiór ten jest podprzestrzenią liniową przestrzeni $F(U, \mathcal{R})$, a więc jest przestrzenią wektorową, a przy tym unitarną z iloczynem skalarnym:

$$\langle f, g \rangle_\rho = \int_U \rho(x) f(x) g(x) dV,$$

$$dV = dx_1 \cdot \dots \cdot dx_n \text{ przy } x = (x_1, \dots, x_n).$$

Iloczyn skalarny generuje tzw. normę średniokwadratową (i odpowiednią metrykę średniokwadratową) – z wagą ρ lub “bez wagi”:

$$\|g\|_\rho = (\langle f, f \rangle_\rho)^{1/2} = \left(\int_U \rho(x) f^2(x) dV \right)^{1/2}$$

$$\|g\| = (\langle f, f \rangle)^{1/2} = \left(\int_U f^2(x) dV \right)^{1/2}$$

Przykład 15. Niech $\{\vec{V}_i; \langle \cdot, \cdot \rangle_i\}$, $i \in \mathbf{I}$ (\mathbf{I} – skończony lub przeliczalny zbiór wskaźników) będzie rodziną przestrzeni unitarnych. Niech $\rho = (\rho_i)$ – ciąg liczbowy ($\rho_i \in \mathcal{R}, i \in \mathbf{I}$). Zbiór

$$l_\rho^2 = \left\{ \vec{x} = (\vec{x}_i) \in \vec{V}; \vec{x}_i \in \vec{V}_i \forall i \in \mathbf{I}, \sum_{i \in \mathbf{I}} \rho_i \langle \vec{x}_i, \vec{x}_i \rangle_i < \infty \right\}$$

jest podprzestrzenią liniową przestrzeni wektorowej

$$\vec{V} = \{\vec{x} = (\vec{x}_i); \vec{x}_i \in \vec{V}_i, i \in \mathbf{I}\},$$

a więc jest przestrzenią wektorową – przy tym unitarną z iloczynem skalarnym:

$$\langle \vec{x}, \vec{y} \rangle_\rho = \sum_{i \in \mathbf{I}} \rho_i \langle \vec{x}_i, \vec{y}_i \rangle_i$$

i normą generowaną przez ten iloczyn:

$$|\vec{x}|_\rho = \left(\sum_{i \in \mathbf{I}} \rho_i \langle \vec{x}_i, \vec{x}_i \rangle_i \right)^{1/2}.$$

W szczególności, gdy ciąg wagowy jest jednostkowy, tzn. $\vec{\rho} = (1, 1, \dots)$, mamy przestrzeń z oznaczeniami:

$$l^2(\vec{V}), \langle \cdot, \cdot \rangle_i, |\cdot|.$$

Jeżeli $\vec{V} = \mathcal{R}$ dla wszystkich $i \in \mathbf{I}$, to mamy tzw. przestrzeń ciągów liczbowych (skończonych lub przeliczalnych) sumowalnych z kwadratem – z wagą ρ : (t.j. ciągiem wagowym $\rho = (\rho_i)$) lub “bez wagi” (t.j. ciągiem wagowym jednostkowym):

$$l^2_\rho \stackrel{\text{df}}{=} \left\{ \vec{x} = (x_i); x_i \in \mathcal{R} \ \forall i \in \mathbf{I}, \sum_{i \in \mathbf{I}} \rho_i x_i^2 < \infty \right\},$$

$$\langle \vec{x}, \vec{y} \rangle_\rho = \sum_{i \in \mathbf{I}} \rho_i x_i y_i, \quad |\vec{x}|_\rho = \sum_{i \in \mathbf{I}} \rho_i x_i^2,$$

(z oznaczeniami l^2 , $\langle \cdot, \cdot \rangle$ i $|\cdot|$ przy “braku wagi”). W przypadku, gdy $\mathbf{I} = \{1, 2, 3, \dots, n\}$ przestrzeń l^2 pokrywa się z \mathcal{R}^n ze standardowym iloczynem skalarnym i normą.